

Historische Kring Eemnes

maart 2008 jaargang 30, nr. 1

Verschijnt viermaal per jaar

Doel van de vereniging is bevordering van de kennis van- en de belangstelling voor de geschiedenis in algemene zin en de geschiedenis van Eemnes, met aansluitend gebied, in het bijzonder.

Bestuur

Voorzitter:

C.A. Houwer, 035-5387984

Vice-voorzitter:

H.A. van Hees, Kerkstraat 15
3755 CK Eemnes, 035-5389849

Secretaris:

R.T. van der Schaaf, Hasselaarlaan 46
3755 AW Eemnes, 035-5386094

Penningmeester:

J. Frantsen, 035-5310442
HKE-Girorekening nr. 2080362
HKE-Rabobank nr. 315911425

Leden:

R. Ruizendaal, 035-5382945
M.T. van der Schaal-de Valk,
035-5317093
J.J. Smids, 035-5387572
J.J. van Wijk, 035-5314689

Redactie

Eindredacteur: Joop Smids

Opmaak: Hans van Gelder

Redactieadres/advertenties
Graanoogst 3, 3755 HN Eemnes,
035-5387572, jjsmids@casema.nl

Druk: Graficient Printmedia - Laren

Ledenadministratie

G.A.M. van Wijk-Blom, 035-5314689,
Raadhuislaan 39, 3755 HA Eemnes.

Lidmaatschap leden € 14,- p.j.,
incl. kwartaalblad, excl. verzendkosten.
Vrienden HKE minimaal € 15,- p.j.
Opzegging schriftelijk voor 1 december.
Losse nrs. € 4,- excl. verzendkosten

Internet HKE-actueel

www.historischekringeemnes.nl
info@historischekringeemnes.nl

Werkgroepen

Bebouwingsgeschiedenis:

R.T. v.d. Schaaf, 035-5386094

Beeld en Geluid:

J. Frantsen, 035-5310442

Beheer archief en voorwerpen:

J.J. Smids, 035-5387572

Bibliografie:

P. Kaarsgaren, 035-5386676

Foto's:

P. Scholte, 035-5387269

Genealogie:

H.A. van Hees, 035-5389849

Interviews:

H.A. van Hees, 035-5389849

Tentoonstelling:

M.T. v. d. Schaal-de Valk, 035-5317093

Website:

W.A.M. de Witte, 035-5388130

Het geheel of gedeeltelijk overnemen van artikelen is slechts toegestaan na toestemming van de redactie.

Inhoud

Oudheidkamer	3
Ledenvergadering	4
Op zoek naar het Kerkenpad bij Eemnes-binnen (<i>Rom van der Schaaf</i>)	5
Materiaal gezocht voor tentoonstelling KPJ 75 jaar	11
Vrienden van de Oudheidkamer	12
De fam. De Ruijter van de Baarnse muisjesfabriek (<i>Henk van Hees</i>)	13
Een Eemnesser fam. Ruijter die in Blaricum terecht kwam (<i>Henk van Hees</i>)	24
Twee tuinbeelden van Eemlust (<i>Jan Out</i>)	30
Interview met Rinus van der Zwaan (<i>Wim Hilhorst Jzn.</i>)	33
Website vol kinderverhalen over Eemnesser historie	43
Eemnesser historie met foto's op website	44
Oproep: Oude streekgerechten	46
Nieuwe tentoonstelling: Foto's van fotograaf Van Achtmaal	47
Inleveren kopij voor het volgend nummer	48

Van de redactie

Bijna elke zaterdagmiddag ga ik even langs bij de Oudheidkamer. Niet dat ik daar op dat moment iets moet doen, maar gewoon voor de gezelligheid. Iedere bezoeker wordt altijd hartelijk begroet door een gastvrouw of heer en na een tijdje wordt er zelfs een kopje koffie of thee aangeboden. In de bestuurskamer is het altijd topdrukte. Bezoekers van ver of naaste omgeving komen informatie vragen over zaken uit het verleden. Natuurlijk gaat het dan in de regel over mensen die in vroegere tijden in Eemnes woonden. Gewapend met foto's en documenten proberen bezoeker(s) en een

deskundige van de HKE de witte vlekken in de geschiedenis in te vullen. De tijd vliegt om, het is zo weer 4 uur, tijd om de Oudheidkamer te sluiten. Misschien werden niet alle vragen beantwoord, maar in de regel gaan de bezoekers een stukje wijzer huiswaarts en kan de HKE weer iets toevoegen aan de rijke geschiedenis van Eemnes. Kom ook eens langs op een zaterdagmiddag, bekijk de tentoonstelling over Onderwijs in Eemnes of kom gewoon voor een kopje koffie of een praatje over de *goeie(?)* ouwe tijd.

Joop Smids

Oudheidkamer

Tentoonstelling:

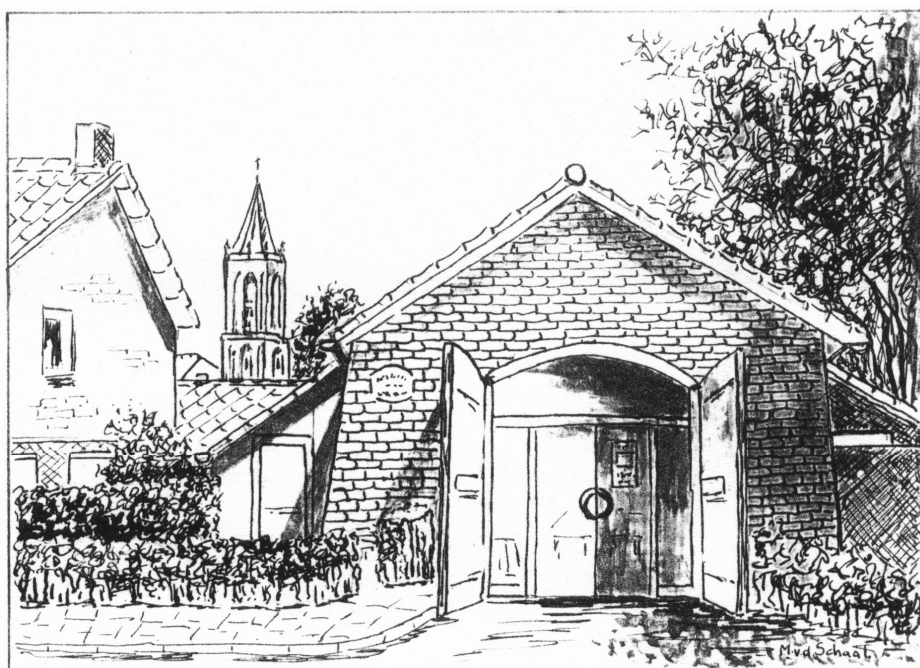
t/m 19 april

De scholen in de Zuidbuurt

Van Dorps- naar Clusterschool

vanaf 26 april

Fotografen Van Agtmaal

Oudheidkamer Eemnes
Raadhuislaan 2a
Telefoon 035 - 5382375

Geopend:
zaterdag van 14.00 - 16.00 uur
Toegang gratis

De toekomst van het boerenland en bedrijf

Een uitermate interessante HKE-avond op donderdag 27 maart aanstaande

tweejaarlijkse Europese prijs is bedoeld voor personen en organisaties die met vernieuwende ideeën op landbouwgebied komen. Huijgen kreeg de aanmoedigingsprijs voor de vernieuwende manier waarop hij stad en ommeland bij elkaar brengt. Als prijswinnaar is Huijgen nu een 'collega' van de Oostenrijkse EU-commissaris voor

landbouw en visserij Frans Fischler. Deze staat bekend staat als de grote landbouwvernieuwer van Europa en ontving de prijs in 2005.

Tijdens een boeiende lezing, audiovisueel ondersteund, zal de heer Huijgen de ontwikkeling van zijn bedrijf en zijn visie ontvouwen.

De agrarische sector is al jaren sterk in beweging. Bij de melkveebedrijven is het groeien of stoppen. In de periode 1995-2005 liep het aantal melkveebedrijven 35% terug (van 31.000 naar 20.000) terwijl de gemiddelde oppervlakte landbouwgrond per bedrijf met 41% steeg (van 29 naar 41 hectare).

Jan Huijgen heeft tussen groeien of stoppen een tussenweg gevonden. Hij is boer, docent, filosoof en initiatiefnemer van het plattelandsbedrijf de Eemlandhoeve te Bunschoten. Hij heeft zijn bedrijf omgevormd tot een onderneming die niet alleen meer leunt op de veestapel maar op allerlei andere initiatieven. Hiervoor heeft hij in 2007 uit handen van minister Cramer van VROM de Mansholtprijs ontvangen. Deze

Datum : donderdag 27 maart
Plaats : Hervormd Centrum
Torenzicht 26, Eemnes
Toegang : Gratis
Programma:

- 20:00-20:30, Alg. Ledenverg. HKE
- 20:30-20:45, Pauze
- 20.45-21:45, Lezing Jan Huijgen

U bent, met uw familie en bekenden, van harte uitgenodigd!

Op zoek naar het Kerkenpad bij Eemnes-Binnen

ROM VAN DER SCHAAF

Toen we in 2005 de eerste bespreking hadden over het klompenpad door de weilanden bij Eemnes, dat Nesserpad is genoemd, vroeg ik of het idee was ontstaan door het vroegere Kerkenpad. Ik doelde op een pad tussen de Pieterskerk van Eemnes-Binnen en Eembrugge. Bij de acties voor klompenpaden probeerde men namelijk oude voetpaden in ere te herstellen. Dit Kerkenpad bleek bij de initiatiefnemers van Landschapsbeheer Utrecht geheel onbekend, maar het was wel een interessant nieuwtje. Het bestaan ervan moest dus worden opgehelderd.

Oude verhalen

In Eemnes werd door sommige mensen een verhaal verteld, dat er over de erfstrook “Kerkenerf” bij Eemnes-Binnen vroeger een pad is geweest. Wij konden echter lange tijd geen kaart vinden, waar dat pad op staat. Volgens de huidige eigenaar van het land (Jan Stalenhoef) is er in de twintigste eeuw wel moeite gedaan om notariële akten te vinden, waarin het recht van gebruik van het pad wordt genoemd. Die bleken niet te bestaan, omdat het recht van overpad eeuwen geleden gezamenlijk voor alle erfstroken in de Eemnesser polder voldoende was omschreven. Historische details van dat recht worden behandeld in het boekje “De uitwegen in den polder van Eemnes”, dat in 1936 is verschenen op verzoek van Waterschap Eemnes.

Meester T. Pluim uit Baarn heeft in het begin van de 20e eeuw over het Kerkpad geschreven. In 1920 schreef hij in de Gooi- en Eemlander in verband met de verdwenen kerk van Eembrugge en de kerk van Eemnes-Binnen onder andere het volgende: Een kleine kade door den polder achter de tegenwoordige kerk van Binnendijk werd mij meermalen aangewezen als het oude kerkpad. Die loopt dan ook in een rechte lijn naar Eembrugge en blijft bij niet al te hoge overstroming boven water uitsteken.

Pluim geeft in dat artikel ook een verklaring over het eerste gebruik van dat pad. Ik vat dat als volgt samen: Toen er kort na 1340 meer boeren uit Eembrugge gingen wonen achter de dijk bij Eemnes, maar er daar nog geen kerk was, ging men in Eembrugge ter kerke. In het in 1932 verschenen boek “Uit de geschiedenis van Baarn” herhaalt meester Pluim de zichtbaarheid van het Kerkpad bij Binnendijk. Het is onzeker of het bezoek aan de kerk te Eembrugge lang heeft geduurd, want Eemnes-Buiten had in 1346 al een klein kerkje, dat beter met droge voeten was te bereiken. Voor de Binnendijkers bleef de Paro-

Foto met links Pieterskerk / Dikke Torentje en een paaltje rechts vóór. Zicht vanuit het weiland in de polder naar de Pieterskerk. Links van het houten paaltje lag de 5 meter brede strook met dikkere kleilaag en verharding, evenwijdig aan de greppel en eindigend net naast het huis Wakkerendijk 41.

chierkerk van Eembrugge echter hun formele kerk, totdat Binnendijk in 1439 zelf stadsrecht kreeg en een kerk mocht gaan bouwen.

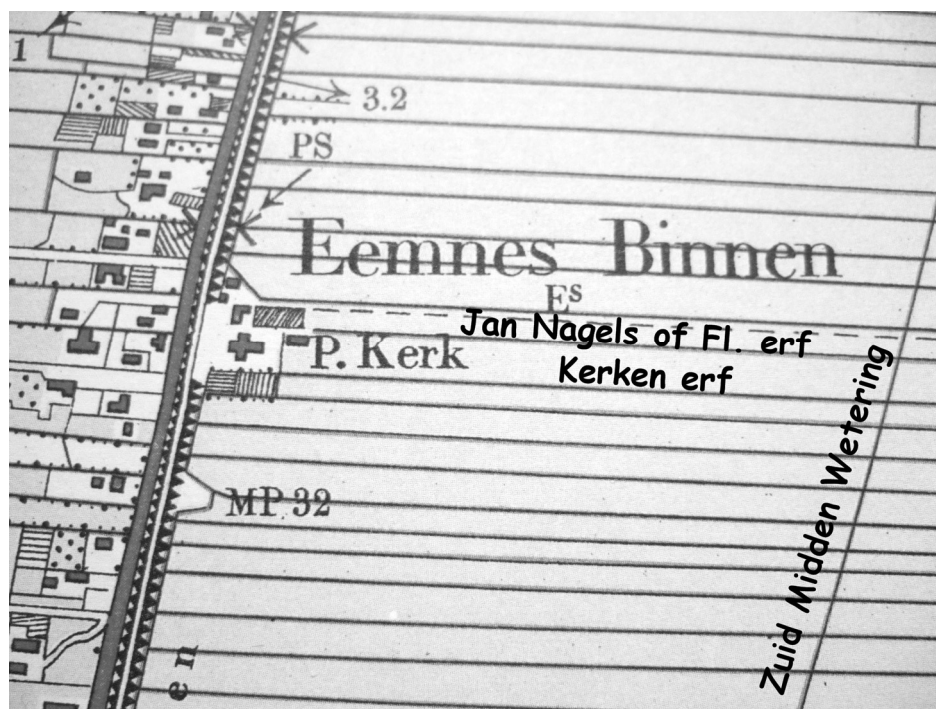
Er is van bijna 500 jaar geleden ook een geschreven indicatie over gebruik van het Kerkenpad. In het verslag van de bezoeken ± 1525 door Pieter Aelmanszoon, secretaris van Naarden, staat vrij vertaald dat de “altarist of onderpriester” van Eemnes-Binnen verklaarde dat de inwoners van geheel Eemnes (Binnen en Buiten) in Ter Eem (Eembrugge) ter kerke moesten gaan vóór zij hun eigen kerken bouwden, die vervolgens van de kerk van Ter Eem werden afgescheiden.

Gegevens uit het veld

Van Wakkerendijk tot Zuid Midden Wetering

Jan Stalenhoef (Wakkerendijk 37) en zijn zoon Frans konden in 2006 in het land precies aanwijzen waar het eventuele pad was. Merkwaardigerwijs niet in het Kerkenerf, maar in het noordelijk daarnaast gelegen Jan Nagels of Florisse-

nerf. Toen omstreeks 1978 het weiland werd geploegd, stakte het werk herhaaldelijk bij een strook van ongeveer 5 m breedte. Die strook ligt achter de grens van het erf van de panden met huisnummer 39 (Arie Loman) en nummer 41 en loopt evenwijdig aan de sloot tot het einde van het land bij de Zuid Midden Wetering (ca 1200 m). Zij hebben de strook eerst met een zogenaamde “woelpoot” los gemaakt. Er kwamen wat hoefijzers uit (globaal 15 à 20) en wat resten van stenen pijpjes. Verder geen puin. Een andere bijzonderheid was, dat de kleilaag in deze strook 75 tot 80 cm dik was, terwijl de dikte ernaast ongeveer 20 cm was. Het land was daar ook iets hoger dan in de andere erfstroken. Bij onderzoek van kadastrale gegevens bleek later, dat genoemde 5 m brede strook begon pal naast de noordkant van de vroegere herberg Het Roode Kruis. Het blokje huizen met nr 41 tot 47 ligt namelijk vrijwel op dezelfde plaats als de herberg, die in 1921 is afgebrand. Het begin- en eindpunt van een pad naast een vroegere herberg lijkt heel logisch. Jan Stalenhoef hoorde ooit van de vroegere gebruikers van het land, dat bij het afsteken van de slootkanten de grond

Detail van Krijgsspelkaart bij Pieterskerk. Dit is een detail van de Krijgsspelkaart, die omstreeks 1908 is vastgesteld. De stippellijn geeft het voetpad, dat begon naast herberg Het Roode Kruis. De bij de foto genoemde 5 m brede strook ligt op die plaats.

Detail van Krijgsspelkaart bij de Eem. Dit detail van de Krijgsspelkaart bij de Eem geeft als stippellijn het voetpad in het meest oostelijke stuk van het Jan Nagels of Florissenerf. Op de plaats van de sluis (SI) staat nu gemaal Tydeman. In de boerderij iets ten zuiden van de sluis is in 1922 mevrouw Vriezen-Eek geboren, waar zij nu nog woont in een nieuw huis.

op de hoger gelegen strook werd gebracht. Zijn ooms Han (1901-1984) en Arie (1895-1978) vertelden dat.

Die loop van het pad wordt bevestigd door de zogenaamde Krijgsspelkaart, die omstreeks 1912 is gedrukt (situatie $\pm$ 1908). Op die kaart staan heel veel oude voetpaden, die bij militaire oefeningen werden gebruikt. Volgens de kaart ligt het pad aan de noordkant van de erfstrook, over de gehele lengte van Wakkerendijk tot aan de Eem (lengte ruim 3 km). Het eindigt iets ten noorden van het gemaal Tydeman, dat in 1975 is gebouwd aan de Opgaande Wetering bij de Kerkeweg, op de plek waar tot $\pm$ 1885 watermolen De Hoop had gewerkt.

Mevrouw Mijnsen-Dutilh (archivaris Waterschap) kan zich voorstellen, dat het Jan Nagels of Florissenerf vroeger wel eens als pad is gebruikt. Het zal iets hoger dan het naastliggende land hebben gelegen, omdat het mogelijk een grens was van de eerste ontginningen bij Eemnes. Zoals de Eemnesser vaart aan de ontginningskant lag van de verhoogde strook Zuidwend, lag de Opgaande Wetering mogelijk aan de ontginningskant van het verhoogde Jan Nagels of Florissenerf. Dat betreft dan ontginning voordat $\pm$ 1300 de Zuidwend ontgin-

ningsgrens werd. Mevrouw Mijnsen denkt echter, dat de strook alleen in droge periodes van het jaar goed begaanbaar was. Benieuwd naar andere waarnemingen in het veld, heb ik gesproken met mensen die het stuk verderop moesten kennen.

Van Zuid Midden Wetering tot de Eem

Het land in het verlengde van het land van Stalenhoef, voorbij de wetering tot aan de Zuid Ervenweg, is jaren lang gebruikt door Van Oosterom (Zandheuvelweg 2, Baarn). Omstreeks 1980 is dat land ca 30 cm diep geploegd. Daarbij is geen verschil in de grond gemerkt en zijn geen resten gevonden van verharding, zoals bij Stalenhoef. Misschien is de verklaring hiervan, dat het land daar al bij de eerste ruilverkaveling in 1940 is geëgaliseerd, toen daar ook sloten werden gedempt om erfstroken samen te voegen.

Ook verder naar de Eem zijn er geen resten van versterkte grond gevonden. Dat vertelden voor het gedeelte tussen Zuid Ervenweg en Geerenweg: Marcel Voorburg (huidige boer op Geerenweg 4) en Kees Groenesteijn, die daar van 1979 tot 1994 heeft geboerd (woont nu in Hoogland). Het laatste stukje van het Jan Nagels of Florissenerf, tussen Geerenweg en de Eem ligt aan de noordkant van de Opgaande Wetering bij de Kerkeweg. De gebruiker daarvan was lange

Foto met zicht naar gemaal Tydeman. Zicht vanaf de Geerenweg naar gemaal Tydeman. Het pad van de Krijgsspelkaart moet ongeveer 50 meter links van de wetering hebben gelopen.

tijd Van der Waaij (Geerenweg 2). Omstreeks 1996 is er daar tamelijk veel grondverzet geweest voor de aanleg van een waterleiding. Er is toen meters diep gegraven, maar volgens Van der Waaij zijn er geen bijzonderheden in de grond geconstateerd, die zouden kunnen wijzen op een pad.

Gebied bij Opgaande Wetering omstreeks 1930

Tenslotte heb ik gesproken met mevrouw Gijsbertha Maria Vriezen-Eek (Eemweg 47). Zij is begin 1922 geboren in de boerderij die dicht bij de zogenaamde “kleine sluis” stond, waar in 1975 het gemaal Tydeman is gebouwd. Haar hele leven heeft zij daar gewoond, evenals haar moeder en grootvader. Mevrouw Vriezen vertelde hoe zij omstreeks 1930 langs een modderig pad naar Eembrugge liep om naar school te gaan in Baarn. Toen in de jaren dertig de Ocrietfabriek werd gebouwd verbeterde de bereikbaarheid van hun huis enorm. Maar zij kan zich niet herinneren, dat er reizigers passeerden, op weg van Eembrugge naar Eemnes of omgekeerd. Wel kwamen er boeren en ander werkvolk, die op het land in de buurt van de Zomerdijk moesten werken. Ook heeft zij haar ouders nooit horen spreken over gebruikers van het zogenaamde Kerkenpad.

Hier volgt nog een stukje historie van haar voorouders bij de “kleine sluis”. Mevrouw Vriezen is een kleindochter van de watermolenaar en boer Jan van Bethlehem (1833-1896). Nadat de watermolen ± 1885 niet meer werkte, bleef hij beheerder van de sluis. Diens dochter Petronella van Bethlehem (1879-1965) trouwde in 1917 met Cornelis Eek (1876-1960), die er vooral veehouder werd. Hun dochter is mevrouw Vriezen-Eek, die in 1947 trouwde met Harry Gerhard Vriezen (1927-1997).

Conclusies over het Kerkenpad

Waarschijnlijk is er geen druk gebruikt pad geweest voor reizigers tussen Eemnes en Eembrugge. Wel zal het hoger gelegen deel van het Jan Nagels of Florissenerf veel zijn gebruikt als toegang tot de oostelijk van de Wakkerendijk gelegen weilanden. De dikkere laag klei kan aanvankelijk al vóór 1300 zijn opgebracht en later verstevigd om de strook beter berijdbaar te houden voor hooiwagens. De constatering ± 1978 in het weiland zijn wel een aanwijzing, dat deze erfstrook mogelijk een ontginningsgrens is geweest, zoals de Zuidwend was na ± 1300. Op de Krijgsspelkaart zal het pad zijn vermeld, omdat deze route te verkiezen was boven andere erfstroken.

Literatuur

- Krijgsspelkaart van Amersfoort en omgeving, blad 10, schaal 1 : 10.000. Oorspronkelijk gedrukt ca 1912 en opnieuw uitgegeven in 1996 door Stichting Vijverberg Naarden.

- Boekje “De uitwegen in den polder van Eemnes”, door Prof. Mr. L.J. van Apeldoorn, 1936 (HKE-bibliotheek 2AL 8). Dit boekje geeft de rechtskundige historie van het recht van overpad. Reeds in 1569 gold er een gewoonterecht (blz 7), dat later door diverse schriftelijke regels is bevestigd; onder andere in 1723 door het Waterschap Eemnes (blz 5).
- Artikel van T. Pluim in de Gooi- en Eemlander van 03-04-1920: De Herv. Kerken van Eemnes.
- Boek “Uit de geschiedenis van Baarn”, door T. Pluim, uitg. Boekhandel Van de Ven, Baarn - Soest 1932. Blz 97 in de heruitgave van 1975 door Interbook International B.V., Schiedam.
- Boekje “Zestiende-eeuwsche wandelingen door Nederland, zwerftochten van Pieter Aelmannszoon secretaris van Naarden 1525-1527”, door D.Th. Enklaar, uitg De Kroon – Hilversum 1934. Blz 16 geeft de volgende passage: ... omdat geheel Ymenes dair ter Eem plagen te kercken te hoeren ende dat beyde die kercken van Emmenes van der Eem gesepareert zijn ... (HKE-bibliotheek 2AF 21).

GEZOCHT VOOR TENTOONSTELLING:

75 JAAR KPJ-EEMNES

FOTO'S, PAPIEREN, SOUVENIRS ETC.

De KPJ-Eemnes bestaat dit jaar 75 jaar. Dat gaat in september groots gevierd worden met een feesttent en allerlei activiteiten. Veel jongeren zijn in die 75 jaar lid geweest van deze club. Daarom wil de Historische Kring Eemnes samen met de KPJ-Eemnes een tentoonstelling over 75 jaar KPJ organiseren in de Oudheidkamer.

Voor deze tentoonstelling worden nog materialen en attributen gezocht die met de KPJ te maken hebben gehad. Gedacht wordt aan foto's, krantenknipsels, papieren, attributen, souvenirs, noem maar op! Het hoeft beslist niet heel bijzonder te zijn.

Heb je iets aan te bieden, wil je dan contact opnemen met:
 Joop de Jong tel. (035) - 5312874 of
 Thijs Makker tel. (035) - 5386880

VRIENDEN VAN DE OUDHEIDKAMER

- vrienden** vervullen stille wensen van de Historische Kring;
- vrienden** konden schilderijen van Fabius aankopen die tot dan toe aan de Oudheidkamer in bruikleen waren gegeven;
- vrienden** maakten het mogelijk dat er professionele vitrinetafels in de Oudheidkamer werden geplaatst;
- vrienden** daar heb je er nooit genoeg van!

Voor minimaal 15 euro kunt u ook **vriend** worden van de Oudheidkamer.

Vraag inlichtingen of geef u op bij:

Chris Houwer,
tel.: 5387984,
e-mail: chris-patricia.houwer@12move.nl

VRIENDEN VAN DE OUDHEIDKAMER

De familie De Ruijter van de Baarnse muisjesfabriek oorspronkelijk afkomstig uit Eemnes

HENK VAN HEES

Wie kent niet de bekende muisjesfabriek van De Ruijter in Baarn. Deze naam heeft alom bekendheid gekregen als het gaat om lekker broodbeleg. In 2007 is definitief een einde gekomen voor de Baarnse vestiging van deze fabriek. Dit vermaarde familiebedrijf was al gestart in 1860. Het zal bij weinig mensen bekend zijn dat de familie De Ruijter van oorsprong een Eemnesser familie is. Het gaat om een rooms-katholieke familie, die we in de eerste helft van de 17^e eeuw al in Eemnes aantreffen. De grootvader van de stichter van het familiebedrijf De Ruijter vestigde zich rond 1786 vanuit

Eemnes in Baarn. Aanvankelijk was de familienaam Ruijter. In Baarn is er op een gegeven moment De Ruijter van gemaakt.

In het vervolg van dit artikel wordt de familiegeschiedenis kort behandeld.

De historie begint met:

I Willem Cornelisz Ruijter, geb. ca. 1610

Van hem is verder alleen bekend dat hij één zoon had:

II Jan Willemsz Ruijter, geb. ca. 1645

Trouwt 1) 14-07-1670

Jacobje Theunis Maetjens

Trouwt 2) Eemnes 21-04-1683

Geertje Teunis, geb. ca 1655, begr. Eemnes-Buiten 02-12-1717

Jan was landbouwer in Eemnes en woonde op een grote boerderij op de locatie Meentweg 51-53. Ten tijde van de overstroming van 1702 woonde Jan nog op deze boerderij. Uit zijn eerste huwelijk zijn geen kinderen bekend. Uit zijn tweede huwelijk weten we de namen van zeven kinderen: drie zonen en vier dochters. Eén van de zonen was:

III Willem Janse Ruijter, ged. Eemnes (RK) 03-12-1684, begr. Eemnes-Buiten 04-12-1727

Trouwt 1), Jannetje Geurde

Trouwt 2) Eemnes 09-06-1707

Teuntje Aertse, ged. Eemnes (RK) 25-01-1676

Trouwt 3) Eemnes 18-04-1724

Claesje Rutgers Peper, overl. Eemnes 21-01-1761

De tweede vrouw van Willem was dus Teuntje Aertse, een dochter van Aart Berten en Steffentje Jans. Dit echtpaar was bewoner en eigenaar van de boerderij Meentweg 43 (Mariahoeve). Zodoende kwam schoonzoon Willem Ruijter op deze boerderij terecht, die daarna nog generaties lang in het bezit van de familie Ruijter zou blijven.

Uit het eerste huwelijk van Willem is één zoon bekend. Uit het tweede huwelijk zouden vijf zonen en één dochter geboren zijn. Tenslotte kwamen er uit het derde huwelijk ook nog twee zonen, waarvan we nu de jongste verder volgen:

- IV Rutger Willemse Ruijter, ged. Eemnes 26-04-1726, overl. Eemnes 03-11-1763**
Trouwt 1) Eemnes 19-10-1747, Grietje Cornelisse Beijer, ged. Eemnes (RK) 13-06-1722, begr. Eemnes 25-05-1754
Trouwt 2) Eemnes 28-01-1755 Barbara Jacobse van Zeldert, ged. Soest (RK) 26-04-1733, overl. Eemnes 16-03-1812

Rutger is vrij jong overleden. Daarom is het niet bekend waar hij in Eemnes gewoond

BID VOOR DE ZIEL
 VAN ZALIGER
RUTGER JACOBUS DE RUITER,
Die, na voorzien te zijn met de H.H. Sacramenten, den 29 Mei 1858, in den ouderdom van 72 jaren en 8 maanden overleed, en begraven den 2 Junij daaraanvolgende op het R. K. Kerkhof te Eemnes.
 Ik heb gedacht aan de oude dagen en de eeuwigheid voor den geest gehad.
 Zalig is de man, wiens hoop in den naam des Heeren rust, en die niet naar ijdelheden of valsche dwaasheden heeft omgezien.
 Vrouw! grond uwe zorg op den Heer en Hij zal u voeden en u in Zijne bescherming nemen; en gij, mijne Kinderen! bemint uwe moeder, wordt volmaakt, zijt eensgezind, leeft in vrede, en de God van liefde zal met u zijn.
 LAAT ONS BIDDEN.
 Gewaardigd u o Heer de ziel van uwen dienaar RUTGER over te nemen in de eeuwige vreugde, welke de uitverkorenen voor uw Goddelijk aanschijn genieten; dit smeken wij U door de verdiensten van onzen Heer, Jesus Christus, Amen.
Dat hij ruste in vrede.
 Te Amersfoort, bij GEBR BRUNING.

Rutger Ruiter (1786-1858) gehuwd met Rijkje van Eijden, kruidenier op Wakkerendijk 280.

BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER
MARIA RUITER,
 GEWEZEN ECHTGENOOTE VAN
JACOBUS KERKHOF,
den 7 Maart 1867, na het ontvangen der Heilige Sacramenten, in den ouderdom van ruim 71 jaren, te Muiden overleden, en den 12 Maart daaraanvolgende op het R. C. Kerkhof te Diemerbrug begraven.
 Kommer en smart heb ik ondervonden, en ik riep den naam des Heeren aan. Ps. 114.
 Door vele wederwaardigheden moeten wij in het Rijk Gods ingaan. Hand. 14.
 Zalig zijn de dooden, die, wanneer de Heer komt, wakende zijn. Luc. 12.
 Waakt derhalve, want gij weet noch dag, noch uur. MATH. 25.
 G E B E D.
Wij bidden U, o God! ontfem U over de ziel van Uwe dienares MARIA, opdat zij, die gedurende haar leven in U geloofde en op U hoopte, door Uwe oncindige barmhartigheid van alle zonden ontbonden, deel hebbe aan de eeuwige zaligheid, die Gij bereid hebt voor hen, die U beminnen en dienen, door JESUS CHRISTUS onzen Heer. Amen
 Onze Vader enz. — Wees gegroet enz.
 HARE ZIEL RUSTE IN VREDE!
 Te Weesp, bij G. G. BRUGMAN.

Maria Ruiter (1795-1867) uit Eemnes. Trouwde Jacobus Kerkhof uit Baarn en woonde daarna in Muiden.

heeft. Het ligt in de lijn der verwachting dat ook hij boer was. Uit zijn eerste huwelijk zijn drie zonen en één dochter geboren. Uit zijn tweede huwelijk zijn drie dochters en twee zonen voortgekomen.

De oudste zoon uit dit tweede huwelijk was Jacob Ruiter. Zijn eerst vrouw was Petronella Hoefsloot. Haar vader Hendrik Hoefsloot bewoonde de oude boerderij Meentweg 99 bij het Tolletje. Jacob Ruiter nam deze boerderij van zijn schoonvader over. Uit het huwelijk van Jacob en Petronella Hoefsloot is o.a. een dochter Geertruij (1787-1869) geboren. Ze trouwde met Frans Makker en van haar is een zeer oude portretfoto bewaard gebleven. Geertruij had nog een broer Rutger Ruiter (1786-1858), getrouwd met Rijkje van Eijden (1799-1878). Zij woonden op Wakkerendijk 280 en hadden daar een kruidenierswinkel. Zus Maria Ruiter (1795-1867) uit het tweede huwelijk, trouwde met de Baarnse Jacob Kerkhof en woonde in Muiden.

Jacob Ruiter had één broer en met hem wordt de lijn vervolgd:

BID VOOR DE ZIEL
van zaliger

GEERTRUI RUITER,
Weduwe van
FRANS MAKKER,

*overleden te Eemnes, den 12 Augustus 1869, in
het bijna 82ste jaar haars ouderdoms, en be-
graven op den 16 daaropvolgend, op het
R. K. Kerkhof aldaar.*

Wie zal eene kloeke vrouw vinden? hare waarde
is van verre en buiten de uiterste palen.
B. d. Spreuken XXXI.
Zij was verre in jaren gevorderd en deze
weduwe diende God dag en nacht. *Luc. II.*
Mijne Kinderen! Streeft naar wijsheid, streeft
naar verstand, vergeet mijne woorden niet, wijkt
niet af van dezelve. *Spreuken IV, 3.*

G E B E D.
Wij bidden U, o Heer! zie genadig neder op
uwe dienaar GERTRUIJ, en geef dat zij, die
gedurende haar leven in U geloofd en op U ge-
hoopt heeft, nu voor eeuwig uwe heerlijkheid
moge aanschouwen. Door Jezus Christus onzen
Heer. Amen.

ZIJ RUSTE IN VREDE!

Druk van Joh. Geradts & Comp., te Hilversum.

Geertruij Ruiter (1787-1869) geh. met Frans Makker, woonachtig Wakkerendijk 238.

Boerderij in de Brinkstraat in Baarn waar Cornelis Rutger de Ruijter in 1860 een banketbakkerszaak begon.

Geertruij Ruijter (1787-1869) gehuwd met Frans Makker. Eén van de oudste Eemnesser foto's gemaakt circa 1865.

- V Petrus Rutgerse Ruijter, ged. Eemnes (RK) 03-11-1760,
overl. Hoogland 07-09-1839
Trouwt 1) Baarn 27-06-1786
Gijsbertje Peterse Kuijer, ged. Baarn (RK) 13-09-1749,
overl. Baarn 18-04-1814
Trouwt 2) Hoogland 15-04-1815
Gijsberta van der Heiden, ged. Hoogland (RK) 05-02-1765,
overl. Hoogland 01-08-1846**

Petrus was veehouder van beroep. Hij heeft zich na zijn eerste huwelijk in 1786 vanuit Eemnes in Baarn gevestigd. Na zijn tweede huwelijk ging hij in Hoogland wonen. Uit zijn eerste huwelijk zijn drie zonen bekend. De lijn naar de muisjesfabriek loopt verder via:

- VI Peter de Ruijter, ged. Baarn (RK) 19-01-1794, overl. Baarn 15-12-1874
Trouwt Eemnes 27-02-1821
Wijmpje Hoogeboom, ged. Eemnes (RK) 11-10-1798,
overl. Baarn 06-11-1886**

Peter was kleermaker van beroep. Hij moet zijn bedrijf in de Brinkstraat in Baarn gehad hebben in huis A 51. Zijn vrouw kwam uit Eemnes en samen kregen ze drie dochters en vier zonen. Deze lijn loopt verder met de jongste zoon:

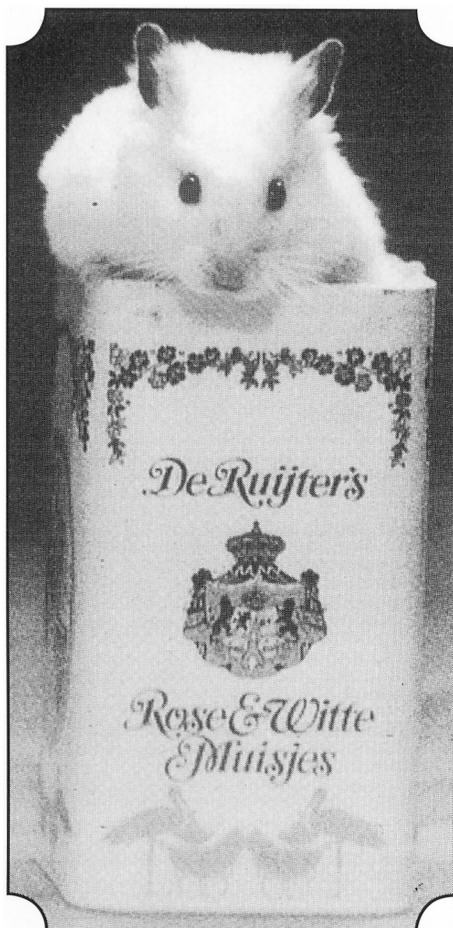
- VII Cornelis Rutger de Ruijter, geb. Baarn 05-05-1836,
overl. Rosmalen 11-03-1884
Trouwt Baarn 12-11-1862
Petronella Schoonderbeek,
geb. Baarn 28-01-1841,
overl. Baarn 20-12-1885**

Cornelis Rutger werd banketbakker. In zijn jonge jaren werkte hij o.a. bij een confiseur in Utrecht en leerde daar de geheimen kennen van het maken van geboortemuisjes.

De vervaardiging van de muisjes ging als volgt: anijszaad, afkomstig uit Spanje, werd in een grote pan boven een open vuur verhit, waarna een gekookte suikeroplossing werd toegevoegd. Hierna werd de pan met de hand geschud, waardoor de muisjes, de gesuikerde anijszaadjes, gevormd werden. Het woord muisjes stamt dan ook van deze zaadjes, die ovaalvormig zijn en een staartje hebben.

Cornelis Rutger de Ruijter (1836-1884) de oprichter van de firma De Ruijter in Baarn.

In 1860 startte Cornelis Rutger een eigen zaak annex bedrijfje. Zijn vader Peter de Ruijter richtte deze zaak voor hem in in het voorhuis van de voormalige boerderij Brinkstraat nr. C108. De geboortemuisjes van Cornelis kregen al snel grote bekendheid.

Met de openstelling van de spoorverbinding Baarn-Amsterdam in 1874 kwamen er veel forensen en toeristen naar Baarn. Ze wisten al snel de weg te vinden naar de zaak van de Ruijter en zo werden de muisjes ook buiten Baarn beroemd. Er waren mensen die de smaak van de muisjes wel op prijs stelden maar die het goedje te hard vonden. De Ruijter zou toen bedacht hebben om de muisjes fijn te stampen in een vijzel zodat er een poeder ontstond met dezelfde smaak als de roze en witte muisjes. Dit werden de zogenaamde gestampde muisjes.

Rond 1880 verschenen de eerste muisjes in blikjes. In 1883 kreeg De Ruijter het predikaat Hofleverancier.

Cornelis Rutger en zijn vrouw Petronella Schoonderbeek kregen tien kinderen: vijf dochters en vijf zonen. Van deze kinderen zijn er vijf jong gestorven. De oudste zoon nam het familiebedrijf over:

VIII Petrus (Piet) de Ruijter, geb. Baarn 12-11-1863, overl. Baarn 24-10-1938
Trouwt Den Helder 20-10-1896
Maria Adriana Walraven, geb. Den Helder 09-01-1868,
overl. Baarn 18-07-1938

Op 18-jarige leeftijd nam Piet de zaak van zijn vader over. Korte tijd later is zijn vader overleden. Piet de Ruijter deed het voortreffelijk. Toeristen, die zijn muisjes geproefd hadden, vroegen vaak of ze ook verkocht konden worden in andere plaatsen. En zo begon de opmars door Nederland. De eerste afzetpunten waren in Amsterdam, Arnhem en Den Haag.

Piet de Ruijter trouwde in 1896 met Maria Adriana Walraven afkomstig uit een zakenmilieu in Den Helder. Zij bracht allerlei vernieuwingen. De banketbakkerszaak kreeg een grondige verandering en werd uitgebreid met een tearoom. Zij gaf ook de aanzet tot

het verpakken van de muisjes in luxe blikjes. Veel later ontwierp ze het handelsmerk van De Ruijter: "het silhouet van een moeder en kind".

Het werd steeds drukker in de bakkerij. Het aantal mensen in dienst liep op tot acht: drie in de bakkerij, een kok in de kokerij, twee dames voor de winkel en een knecht die met de "hittekar" bestellingen bezorgde. Er werden zelfs complete diners thuis bezorgd.

Piet trok zich in 1915 terug uit de zaak. De banketbakkerszaak werd zes jaar lang waargenomen door Jac. Kieft, die daarna het bedrijf overnam. De zoons van Piet gingen het meer zoeken in de fabrieksmatige bereiding van de succesproducten: de roze en witte en gestampte muisjes. Vader Piet verhuisde met het gezin naar Villa Rustoord aan de Zandvoortweg in Baarn, waar hij het rustiger aan ging doen en zich vooral inzette voor het Baarnse RK kerkkoor.

Uit het huwelijk van Petrus de Ruijter en Maria Adriana Walraven zijn drie dochters en drie zonen geboren. De lijn wordt hier vervolgd met de oudste zoon:

IX Cornelis (Cees) de Ruijter, geb. Baarn 26-07-1903, overl. 1968

Trouwt Laren NH 25-07-1933

Maria Louisa Gertrudis Niemann, geb. Amsterdam 25-02-1907.

Na zijn schooltijd ging Cees werken bij een grossier in levensmiddelen, de firma Pas-toors. Hij had geen ambitie om de banketbakkerszaak van zijn vader voort te zetten. Wel kreeg hij steeds meer belangstelling voor de fabricage van de muisjes.

Petrus de Ruijter (1863-1938) leidde de firma De Ruijter van 1884 tot 1915.

Cornelis de Ruijter (1903-1968) bracht het bedrijf De Ruijter tot grote bloei.

De winkel van De Ruijter in de Brinkstraat in Baarn rond 1900.

Tegenover de banketbakkerszaak in de Brinkstraat hebben zijn vader en broer Piet nog enige tijd op kleine schaal muisjes gemaakt. Toen Cees ook mee ging werken, werd deze huisvesting al gauw te klein, waarna men in 1927 verhuisde naar een pand aan de Eemnesserweg in Baarn. Cees had in 1926 al een voormalig meisjespensionaat gekocht aan de d'Aulnis de Bourouilllaan. Daar werd in 1928 de muisjesfabriek gevestigd. Cees bracht het bedrijf tot grote bloei; er kwam steeds meer personeel en ook het assortiment aan producten werd sterk uitgebreid. Zo kwamen er anijsblokjes en nieuwe soorten van zoet broodbeleg zoals anijs- en vruchtenhagel, chocoladevlokken, chocoladehagel en pasta.

Een bijzondere traditie werd ingezet bij de geboorte van prinses Beatrix. Voor die gelegenheid werden er speciaal oranje muisjes gemaakt. Op de geboortedag 31 januari

1938 gingen Cees en zijn broer Piet, gekleed in jacquet met hoge hoed, naar Paleis Soestdijk om daar een megabus met oranje muisjes aan te bieden. Sindsdien werd dit gebaar herhaald bij de geboorte van een prins of prinses.

In de periode 1940-1945, de oorlogsjaren, stagneerde de groei van het bedrijf en in 1944 kwam de productie zelfs helemaal stil te liggen. Maar na de oorlog zette een enorme groei door. Dat was wel te zien aan het aantal personeelsleden. In het begin van de jaren zestig waren dat er 50 en ook al kwam er automatisering, in 1985 waren het er 165.

In 1955 nam De Ruijter chocoladefabriek Van Campen uit Alkmaar over waardoor men met de productie van chocoladevlokken kon beginnen. In 1957 volgde de overname van chocoladefabriek Erven De Jong uit Wormerveer, waarna de productie van chocoladehagel begon. Er werden nog andere bedrijven overgenomen zoals De Bruin, Kiss en Waayer waardoor De Ruijter Holding B.V. ontstond.

Na de dood van Cees de Ruijter in 1968 werd hij als algemeen directeur opgevolgd door zijn zoon Willem P.C. de Ruijter. Eind 1983 werd plotseling het besluit bekend gemaakt dat De Ruijter Holding B.V. in handen van de CSM was overgegaan. Willem P.C. de Ruijter trok zich terug als algemeen directeur en zo kwam na 123 jaar een einde aan het tijdperk van de familie De Ruijter bij dit bedrijf.

Hoe het verder ging met het bedrijf.

Bij het 125-jarig bestaan in 1985 werd het bedrijf benoemd tot Koninklijke De Ruijter. In 1990 traden Zwaardemaker uit Maarssen en Venz uit Vaassen toe tot Koninklijke De Ruijter. In 2001 werd het bedrijf onderdeel van het wereldwijde concern H.J. Heinz Company, één van de grootste voedingsmiddelenconcerns ter wereld. Omdat het bedrijf aan de d'Aulnis de Bourouilllaan zat vastgeklemd in een woonwijk, waren er geen groeimogelijkheden meer. Daarom kwam het besluit om met ingang van 2007 te verhuizen naar Utrecht. De 65 werknemers van dat moment zijn allemaal meegegaan naar Utrecht. En zo verdween het bedrijf dat in 1860 begonnen was door een – van oorsprong – Eemnesser familie uit Baarn.

Bronnen:

- Lüschen, Piet, "Baarn en haar middenstand 1920-1950", Uitgeverij De Baarnsche Courant, 2006
- "Van een eerste klas Nederlands banketbakkersbedrijf tot internationaal brood-, ijs- en taartversterker. De geschiedenis van een Baarns familiebedrijf". In: De Baarnsche Courant, 25 februari 1985
- De Boer e.a., "Eemnessers door de eeuwen heen". Eemnes, 2002.

De familie Ruijter

Tak: Eemnes – Baarn (Muisjestak)

Willem Cornelisz Ruijter
(geb. ca. 1610), woont Eemnes

|
Jan Willemse Ruijter
(geb. ca. 1645), Eemnes
woont Meentweg 51-53

|
Willem Janse Ruijter
(1684-1727), Eemnes
woont Meentweg 43

|
Rutger Willemse Ruijter
(1726-1763), Eemnes

||
Petrus Rutgerse Ruijter
(1760-1839), Baarn + Hoogland

||
Peter de Ruiter
(1794-1874), Baarn – Brinkstraat

|
Cornelis Rutger de Ruijter
(1836-1884), Baarn – Brinkstraat
oprichter fa. De Ruijter

|
Petrus (Piet) de Ruijter
(1863-1938), Baarn

|
Cornelis Petrus (Cees) de Ruijter
(1903-1968) Baarn

|
Willem P.C. de Ruijter

X Geertje Teunis

X(1) Jannetje Geurde
X(2) Teuntje Aartse
X(3) Claasje Rutgers Peper

X(1) Grietje Cornelisse Beijer
(1722-1754)
X(2) Barbara Jacobs van Zeldert
(1733-1812)

X(1) Gijsbertje Peterse Kuijer
(1749-1814)
X(2) Gijsberta van der Heiden
(1765-1846)

X Wijmpje Hoogeboom
(1798-1886)

X Petronella Schoonderbeek
(1841-1885)

X Maria Adriana Walraven
(1868-1938)

X Maria Louisa Gertrudis
Niemann, (1907-)

De familie Ruijter

Tak: Eemnes – Blaricum

Cornelis Helmertse Ruijter (Helmans/
Helmichsen), (geb. ca. 1650 Eemnes)

X(1) Beatrix Jans

X(2) Lijsbet Lucas van der Horst

Jan Cornelisse Ruijter
(1681-), Eemnes – Meentweg 41

X(1) Hijltje Dirks

X(2) Marretie Lammers

Lammert Janse Ruijter
(1721-1779), Eemnes – Soest

X(1) Maria Rutgers

X(2) Annetje Lammertse de Raad
(1739-1780)

Jan Lammertse Ruijter
(1763-1843), Blaricum

X(1) Geertje Gerritse Willard
(1770-1812)

X(2) Jannetje Willemse Hartog
(1771-1818)

X(3) Barbara Janse Bakker
(1778-1835)

Lammert Ruijter
(1797-1864), Blaricumx

X Eijbetje Gijse de Zwart
(1793-1864)

Gijs Ruijter
(1821-1881), Blaricum

X Marretje van der Veen
(1825-1885)

Cornelis Ruijter
(1863-1918), Blaricum

X Grietje Raven
(1876-1945)

Gijsbertus Jacobus Ruijter
(1914-1971), Blaricum

X Maria Reuser
(1915-2001)

— Anneke Ruijter, (geb. 1943)

X

— Tjebbe van Hees

— Frans Ruijter, (geb. 1951)

X

— Willy Makker

Een Eemnesser familie Ruijter die in Blaricum terechtkwam

HENK VAN HEES

*Grietje de Ruijter-Raven (1876-1945) met
kleinzoon Kees, zoon Gijs en schoondochter
Mia Reuser. Foto mei 1942.*

Evenals de muisjestak van de familie De Ruijter woonde deze familie Ruijter aan het eind van de 17e eeuw ook al in Eemnes. Tot nu toe is er nog geen bewijs gevonden dat het hier om één en dezelfde familie gaat. Ook hier gaat het om een rooms-katholieke familie.

Een zekere Helmert moet de stamvader van deze tak geweest zijn. Rond 1650 is hij in ieder geval vader van drie kinderen geworden: twee zonen nl. Hendrik en Cornelis en een dochter Grietje, die doopgetuige was bij kinderen van Hendrik Helmerts en Cornelis Helmerts. Hij werd ook wel Cornelis Helmans of Cornelis Helmichsen genoemd. Zou dit laatste op een Duitse herkomst kunnen wijzen? Wanneer Helmert een afleiding van Helmus of Wilhelmus is, zou hij een zoon van Willem Cornelisz Ruijter kunnen zijn, de stamvader van de Muisjestak Ruijter. Dit vraagt nog om nader onderzoek. Met Cornelis starten we de reeks:

- I Cornelis Helmertse Ruijter, geb. ca. 1650,
begr. Eemnes-Binnen 17-03-1724
trouwt 1) ca. 1675
 Beatris Jans
trouwt 2) Eemnes 16-04-1706
 Lijsbet Lucas van der Horst, geb Bunnik**

Ten tijde van de overstroming van 1702 was Cornelis Helmerts eigenaar van

een woning in Jan Cousijnenerf, het laatste erf voor de grens met Baarn. Het is niet duidelijk of hij daar zelf ook gewoond heeft. Uit zijn eerste huwelijk zijn twee dochters en één zoon bekend en uit het tweede huwelijk één jong gestorven zoon. De lijn wordt voortgezet met de zoon uit het eerste huwelijk:

II Jan Cornelisse Ruijter, ged. Eemnes (RK) 01-11-1681, overl. na 1743
Trouwt 1) Eemnes 06-05-1714
Hijltje Dirks, ged. Eemnes (RK) 24-03-1688
Trouwt 2) Eemnes 14-04-1720
Marretie Lammers

Jan Cornelisse Ruijter heeft een tijdlang gewoond op Meentweg 41. Over de periode 1741 tot 1743 is een bewonerslijst bewaard. Daarop wordt hij genoemd als bewoner van Meentweg 41. Hij staat daar omschreven als onvermogen voor de belasting.

Uit zijn eerst huwelijk zijn twee zonen en twee dochters bekend. Uit zijn tweede huwelijk zouden vijf dochters en één zoon geboren zijn. Het overzicht wordt vervolgd met die ene zoon uit het tweede huwelijk:

Gezin van Gijs Ruijter en Mia Reuser. Op de voorgrond zitten v.l.n.r. Willem, Frans, Jaap. Daar achter v.l.n.r. Anneke, Michaela, vader Gijs, Kees, daarvoor Monique, moeder Mia Reuser en Margreet. Foto uit 1960.

Cornelis Ruijter (1863-1918) aan het rietdekken.

- III Lammert Janse Ruijter, ged. Eemnes (RK) 17-01-1721,
overl. Hilversum ??-01-1779
Trouwt 1) Eemnes 18-01-1743
Maria Rutgers
Trouwt 2) Eemnes 18-04-1763
Annetje Lammerts de Raad, ged. Soest (RK) 21-02-1739,
begr. Soest 16-10-1780**

Na 1763 woonde Lammert Ruijter met zijn gezin in Soest. Uit zijn eerste huwelijk zijn zes dochters en één zoon geboren. Dochter Rijkje (1759-1837) trouwde de Blaricummer Teunis Jacobse Koppen. Uit het tweede huwelijk van Lammert zijn één dochter en drie zoons geboren. Zoon Antonius (1765-1828) trouwde de Baarnse Mensje Everts van Pampus en bleef in Baarn wonen. Zoon Lammert (1767-1809) trouwde Jannetje Aalberts Zuiddwindt en bleef in Soest wonen. De derde zoon was:

- IV Jan Lammertse Ruijter, ged. Eemnes (RK) 08-09-1763,
overl. Blaricum 29-12-1843
Trouwt 1) Laren 10-04-1792
Geertje Gerritse Willard, Geb. Laren 12-08-1770,
overl. Blaricum 21-12-1812**

Trouwt 2) Laren 11-07-1813
Jannetje Willemse Hartog, geb. Blaricum 08-01-1771,
overl. Blaricum 25-05-1818
Trouwt 3) Blaricum 21-11-1820
Barbara Janse Bakker, spinster, geb. Laren 26-06-1778,
overl. Blaricum 05-07-1835

Jan Lammertse Ruijter heeft waarschijnlijk het grootste deel van zijn jeugd in Soest doorgebracht. Na zijn eerst huwelijk vestigde hij zich in Blaricum waar hij de rest van zijn leven bleef wonen. Zijn beroep was werkman. Uit zijn tweede en derde huwelijk zijn geen kinderen geboren. Uit zijn eerste huwelijk met Geertje Willard zijn twee dochters en zes zonen geboren. De oudste zoon was:

VI Lammert Ruijter, ged. Blaricum (RK) 05-09-1797,
overl. Blaricum 21-11-1864
Trouwt Bussum 09-06-1821
Eijbetje Gijse de Zwart, ged. Blaricum (RK) 13-08-1793,
overl. Blaricum 23-10-1864

Lammert was in zijn jeugd boerenknecht en later veehouder en landbouwer. Uit zijn huwelijk met Eijbetje de Zwart zijn zes dochters en vier zonen geboren. Deze lijn gaat verder met de oudste zoon:

VII Gijs Ruijter,
geb. Blaricum 28-11-1821,
overl. Blaricum 12-10-1881
Trouwt Blaricum 06-05-1857
Marretje van der Veen,
geb. Blaricum 09-10-1825,
overl. 21-02-1885

Gijs was veehouder van beroep. Uit zijn huwelijk met Marretje van der Veen werd één zoon geboren:

VIII Cornelis Ruijter,
geb. Blaricum 04-07-1863,
overl. Blaricum 16-03-1918

Mei 1966, Gijs Ruijter en Mia Reuser 25 jaar getrouwd.

Trouwt Blaricum 26-04-1910
Grietje Raven, geb. Blaricum 19-07-1876,
overl. Blaricum 02-08-1945

Cornelis was rietdekker van beroep. Zijn vrouw Grietje Raven was lantaarnopsteekster in Blaricum. Cornelis is in 1918 overleden aan de Spaanse griep. Nadat hij op 47-jarige leeftijd was getrouwd, werd uit dit huwelijk één zoon geboren:

IX Gijsbertus Jacobus Ruijter, geb. Blaricum 07-05-1914,
overl. Laren 16-01-1971
Trouwt Blaricum 07-05-1941
Maria Reuser, geb. Wamel 08-12-1915, overl. Blaricum 07-12-2001

Gijs Ruijter was actief bij de Blaricumse brandweer; brandmeldingen gingen

lange tijd via zijn huis. Hij was ook actief in het Blaricumse verenigingsleven. Zijn vrouw leerde hij kennen nadat ze als dienstmeisje in Blaricum was komen werken.

Uit het huwelijk van Gijs Ruijter en Mia Reuser zijn vijf dochters en drie zonen geboren. Dochter Anneke (1943) trouwde Tjebbe van Hees uit Eemnes. Zoon Frans Ruijter (1951), bekend van de Historische Kring Blaricum, trouwde Willy Makker uit Eemnes.

Voor dit artikel is gebruik gemaakt van genealogische gegevens van de Historische Kring Blaricum. Voor de foto's en bidprentjes heeft Frans Ruijter uit Blaricum gezorgd. Ook zijn gegevens verwerkt van Ton en Anneke Blokker, die weer beschikten over materiaal van Frans Ruijter. Voor op- en aanmerkingen houdt de samensteller van dit artikel zich aanbevolen.

*Henk van Hees, Kerkstraat 15, 3755 CK Eemnes
035-5389849, info@kleinwee.demon.nl*

Cornelis Ruijter (1863-1918) aan het rietdeken.

Twee tuinbeelden van Eemlust

Een verlaat opgravingverslag

JAN OUT

Het was op een dag in 1957, dat Peter Bakker uit Blaricum bij zijn buurman in de schuur een kinderkopje van zandsteen zag staan. Het kopje, fijn bewerkt en levensgroot, stond er op een werkbank.

Vier jaar later vroeg Peter zijn buurman naar dat kopje. Die vertelde hem, dat hij het aan een Utrechter gegeven had, omdat die het kopje zo mooi had gevonden. Buurman vertelde ook, dat hij het in de Eemnesser polder gevonden had, samen met de romp van een beeld. Het kopje had hij meegenomen en de romp weer in de grond gestopt. Als Peter wilde, mocht hij die gaan opgraven.

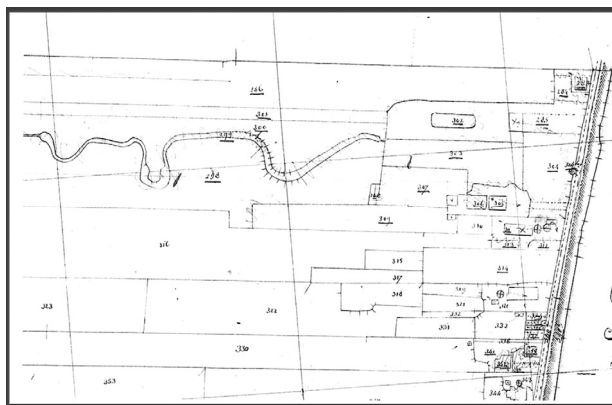
Op een maandag, 't was in augustus 1961, ging Peter samen met Joost Boelsma en Huug Schöne, de polder in. Zij waren allen geïnteresseerd in archeologie en waren verenigd in de V.G.P.A. (?) met een eigen gestencilde blad: "Onder de Wodanseik".

Op het land van Groenesteijn, voorheen van Glazemaker uit Hilversum, gingen de jongens aan de gang. In een dichtgegroeide sloot vonden zij al gauw twee grote brokken zandsteen. Het ene was een voetstuk met voeten en een romp, tot het middel, van een vrouwenfiguur in zeer rijke kleding. Later vonden ze nog meer stukken, die ondiep in de bodem lagen. Ze namen alles mee en gingen dit in de avonduren schoon maken.

Dinsdags en de dagen erna zochten ze verder. Alle brokken werden gereinigd en tenslotte probeerden ze alle stukken van het beeld weer een plaats te geven. Niet alleen het hoofd ontbrak, maar ook een linkerhand.

Het totale beeld stelt een vrouw voor in een smal keurslijf. Haar mantel en rok zijn met bont afgezet, de mouwen met kant. Om het middel draagt zij een ceintuur, afgezet met ronde en ruitvormige stenen. Om haar hals heeft zij een dubbel, slordig over elkaar liggend halssnoer van ronde kralen. De hoogte van het hele beeld moet ongeveer 1.50 m zijn.

Uit nader overleg met dhr. Groenesteijn bleek, dat hij op de vindplaats nog een ander beeld had gevonden. Hij had dit brok steen gebruikt ter verzwaring van een landbouwmachine. Later had hij het weer terzijde gegooit. De jongens gingen onmiddellijk op de aangeduide plaats kijken en aan een afgestoken slootkant het beeld terug. Kop, voeten en een arm ontbraken, maar na enig zoeken vonden ze twee armen en een vogelkopje. Een van de armen paste aan het

Op deze kadasterkaart van 1832 is de slingerende waterpartij in de Romantische tuin van Eemlust goed te zien. Met potlood is deze al licht door-gestreept. Rechts daarvan het huis (285) met een theekoepeltje (304bis) aan de Wakkerendijk, die geheel rechts loopt. In de niet afgebeelde polderkant ligt de vindplaats, zo'n 615 meter van de as van weg.

beeld. Ze bekeken het eens goed en zagen, dat het een negerfiguur, een zogenaamde Moriaan voorstelde.

Deze Moriaan is een halfgekleed figuur met een dikke buik, waaronder een geplooid lendendoek. Om zijn bovenarm zitten twee open armbanden; om zijn hals een band, en met de rechterarm houdt hij twee zakjes tegen zijn borst gedrukt.

De jongens waren nu erg nieuwsgierig of het "Utrechtse" kopje op het vrouwenbeeld paste. Zij wisten de eigenaar te traceren en konden enige tijd het kopje ter leen krijgen. Het paste niet!

Dit kopje was echt van een kind. Het heeft een kroon van bladeren of veren, die door een band bijeen worden gehouden. Deze band lijkt erg op de ceintuur van het vrouwenbeeld.

De totale vondst was nu dus: een vrouwenfiguur zonder hoofd, een Moriaan zonder voeten en hand, een kinderkopje, een arm en een vogelkopje.

Op verzoek van de Gooise historicus dr. A.C.F. de Vrankrijker, die over deze vondst geïnformeerd was, kwamen mensen van het Catharijneconvent (toen het Aartsbisshoppelijk Museum o.l.v. dr. D.P.R.A. Bouvy) de opgraving bekijken. Hun voorlopige datering was: vrouwenfiguur uit eind 16^e en Moriaan en kinderkopje uit de 17^e eeuw.

Vervolgens werd de vraag gesteld, waar deze beelden vandaan zouden kunnen komen. Een kasteel of buitenhuis in de buurt zou aannemelijk zijn. Na veel wikken en wegen, onkundig van de vroegere in Eemnes gesitueerde buitenhuizen, veronderstelde men van Drakenburg.

Jammer, dat men toen onwetend was van het bestaan van de vroeger buitenplaats "Eemlust", recht tegenover de vindplaats! (Nu Wakkerendijk 132.)

Het is hoogst waarschijnlijk, dat bij de verkoop van dit buitenhuis in 1832 de kopers Gerrit en Willem Bieshaar de beelden hebben verwijderd uit de Roman-

tische tuin achter het dan afgebroken Herenhuis. Wat moet een boer met beelden, prieeltjes en bruggetjes over kronkelende waterpartijen? Goed en vlak grasland wil hij. Puin en kapotte beelden kon hij gebruiken voor het verharderen van paden in het vaak drassige land.

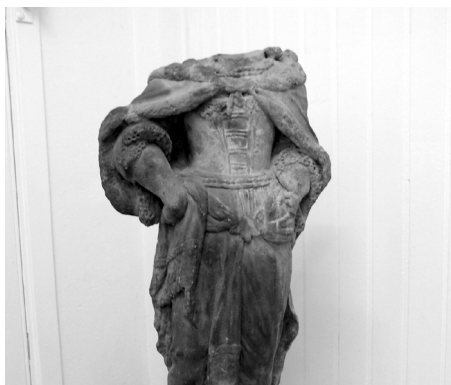
Maar hoe weten wij, dat na afbraak dit alles zo drastisch veranderd is? In 1832 verscheen er een kadasterkaart van Eemnes. Op de versie die wij hebben, staat de kronkelende waterpartij, die tot aan de Gooiergracht doorliep, doorgestreept.

Van de tuin bestaan diverse tekeningen, die gasten van Eemlust maakten voor een familiealbum. En ook de Haarlemse kunstenaar Wybrand Hendrikse (1744-1831) en zijn leerling Warnas Horstink (1765-1815) tekenden de tuin van Eemlust. De laatste maakte er trouwens ook een van de kerk van Eemnes-Buiten.

We kunnen dus aannemen, dat de gevonden beelden met redelijke zekerheid uit de tuinen van Eemlust afkomstig zijn.

Nu staan ze in het depot van het Museum Hilversum. Misschien zou een plaatsje in het nieuwe gemeentehuis van de BEL-gemeenten een mooiere oplossing zijn. Dan kunnen we af en toe enige overblijfsels uit de tijd van de Eemnesser buitenplaatsen nog eens bewonderen.

Met dank aan de familie Groenesteijn, dhr. J.A. Bakker uit Baarn, dhr. E. van Mensch van het Museum Hilversum en Wiebe van IJken voor de kadastrale gegevens.

De vrouwenfiguur, waarvan hoofd en een hand (nog) ontbreken. Wellicht worden die nog ooit gevonden.

Een mollige Moriaan, met in zijn rechterhand twee zakjes (geldbuidels?).

Interview met Rinus van der Zwaan

Rijk zonder geld

WIM HILHORST Jzn.

Nog niet heel lang geleden hoorde je er alleen maar de wind en geschreeuw van vogels in Nazareth. Nee, niet die plaats in Israël, maar het gebied na de tweede polderweg op de Meentweg in Eemnes. Nog niet heel lang geleden eindigde die weg op het meenthek. Je kon er niet verder. Pastoor Müter zei over dat gebied: “Achter de molen in Buitendijk, daar begint het dierenrijk”. Hij had kennelijk niet veel op met de mensen, die er woonden. “Hekkenspringers” noemde hij hen. Uit die benaming spreekt mogelijk een stuk jaloezie. Het kan zijn dat hij het niet zo prettig vond, dat een deel

van de collectegaven van zijn gelovigen naar de kerk in Blaricum ging. Om daar te komen moesten de kerkgangers drie keer een hek over. Vandaar.

Je kwam in Nazareth alleen als je er woonde of iets te brengen of te halen had. Het was letterlijk het eind van de bewoonde wereld. Die naam Nazareth verwees naar de armoede van de stal van Bethlehem. Daar op het eind woonden de boeren, die niet konden pronken met grote aantallen koeien. De rijken pronkten wel. Om de grootte van hun veestapel te tonen hadden ze speciale zilversmeedstukken aan een kettinkje op hun buik. Die rijken keken neer op die boeren van Nazareth, net zoals de pastoor deed.

Eén van die hekkenspringers was Rinus van der Zwaan (geboren 14 mei 1918 als zoon van Gijsbertus van der Zwaan en Wilhelmina van Bakkum). Hij woont in het huis, dat de naam draagt: Kleine woning, Grote rust (Meentweg 117). Eigenlijk wilde hij het “Parva domus, magna quietas” noemen. Dat betekent wel hetzelfde, maar de huidige naam roept minder vragen op. Wie bij mooi weer over de Meentweg rijdt, heeft hem wel eens zien zitten op zijn bank, van waar hij over de polder uitkijkt. Wie stopt om even een praatje te maken, mag rekenen op verhalen, waarvan hij er vele in voorraad heeft. Vaak onderbroken door een meeslepende schaterlach.

Rinus van der Zwaan bij mooi weer op zijn bank aan de Meentweg waar hij uitkijkt over de Polder.

Met groot genoegen kijkt hij terug op de tijd, dat Nazareth nog het eind van de wereld was. “Er werd door de rijke boeren op je neergekeken, maar daar stond tegenover dat je van niemand last had. Ik kom uit een gezin van 13 kinderen; 10 jongens en 3 meisjes. Die woonden in het huis op Meentweg 119.

Vader had een koe, een varken, wat geiten en kippen. Met die bescheiden vee-stapel kon hij het gezin niet onderhouden. Daarom werkte hij bij Tjaden, een bedrijf in Haarlem, dat deed in grondbemaling, pompen slaan en verder alles wat met grondwerk te maken had, zoals ook het aanleggen van de Afsluitdijk. Hij werkte in heel Nederland, kwam soms 's zaterdagsavonds thuis en moest 's zondags om 4 uur al weer weg om de volgende morgen op tijd op zijn werk te zijn. Het leven in het kleine huisje was hard, vooral in de winter. Maar er was nooit iemand ziek. Rinus kan zich herinneren, dat hij in zijn leven twee keer griep heeft gehad, verder niks. De jongens sliepen op de zolder onder de rieten kap zonder dakbeschot. De meisjes sliepen in de bedsteden, waarvan de toegangsdeuren in de woonkamer zaten.

Het kon er zo bar koud zijn, dat we een keer het vloerkleed vanuit de woonkamer mee naar boven hebben getrokken om over onze bedden heen te leggen. Toen hebben we heerlijk kunnen slapen. Normaal namen we alleen onze jassen mee om over het bed te leggen.

Er stond nergens een trap of ladder om op die zolder te komen. Nee, aan de deurpost waren een paar klampen bevestigd en daarover klauterden we als ratten naar boven. Van bovenaf had je uitzicht over de achterdeur. Van daaruit konden we zien hoe de slachter in de herfst het varken kwam steken. Hij kwam in de vroege ochtend. Dat schouwspel wilden we niet missen. Meteen daarna moesten we naar de kerk en naar school. En als we 's middags thuis kwamen hing het geslachte beest aan de leer.

Als kleine jongens van een jaar of zeven slachtten we al kippen en eenden. Overall moest je aan meewerken: hooien, aardappels schillen. We hadden geen geld en toch hadden we altijd genoeg te eten. Er was een grote moestuin. Het was niet echt de fijne keuken met liflafjes, maar het basispakket was voldoende aanwezig. Wij waren de “rijken zonder geld”.

Water haalden we met een pomp uit de grond. Dat was niet zo best water. Als het 's winters sneeuwde dan gingen we de sneeuw van de bevroren waaien halen om te smelten en thee van te zetten. En mijn broer Jan nam water voor de was in melkbussen mee van de Blaricumse melkfabriek. Later is er waterleiding aangelegd. Ook eerst tot de tweede polderweg natuurlijk, want Nazareth was niet in tel. Later is het met het gas precies hetzelfde gebeurd. Eerst tot de eerste polderweg. Wij konden het krijgen als we 1900 gulden zouden betalen. Dat hebben we niet gedaan. Toen er verderop een paar mensen met geld kwamen wonen, is de gasbuis doorgetrokken.

Rinus van der Zwaan houdt met zijn midwinterhoorn contact met zijn buurt.

Wij zijn veel rijker opgegroeid dan de jongeren van tegenwoordig. Die doen niet anders dan zuipen, sport, tv, computer, vakantie, uitgaan en stelen en roven; dat kunnen ze. Als ze moesten werken dan hadden ze niet zoveel tijd voor al die sporten. Wij lagen om 7 uur op bed op een onverlichte zolder.

We gingen op klompen naar school. Als er een klomp kapot was dan konden we onderweg bij Jan Fokken een nieuwe kopen. Let wel: één. Die kon wel een stuk hoger lopen dan de ander, maar daar had niemand het over. En als er bij het avondeten een bord kapot viel, dan at je de volgende dag met zijn tweeën uit één bord. 's Zondags ging de ene helft van het gezin naar de vroege kerk. Bij thuiskomst moest het pak uit en kon de tweede helft van het gezin met hetzelfde pak naar de late kerk. 's Zondagsmiddags gingen we naar Jaap Elders (Jaap Spin). Hij haalde de vuilnis in het dorp op en verzamelde alles, wat met een fiets te maken had. Dat hield hij apart. Wij gingen uit die brokstukken een fiets samenstellen. En dat lukte. Toen ik 18 jaar was, had ik mijn eerste fiets.

Iets verder op de dijk stonden woonwagens. En nog verderop, waar nu Beekhuiszen woont, zaten 4 mannen: Nuss de persfotograaf, Pos de Poolse tandarts,

Ferdinand Oliemuller de closetrollenventer en Wallenburg de schedelmeter. Die laatste sliep in een prieeltje op oude kranten. Het was een oude kerel met haar tot op zijn schouders, een scharrelaar. Ferdinand was de kok. Hij had eens het petroleumstel te hoog laten staan, zodat alles binnen zwart was gewalmd. Het waren 4 kerels, dus van schoonmaken kwam er niks. Het was er een zooitje. Die schedelmeter kwam eens vanuit Huizen over de dijk aanlopen en liep tegen het hek aan, dat daar stond. Hij stond een tijdje te prakkiseren en na een tijdje is hij teruggegaan, langs de gracht, over de tolweg en weer hierheen. Een paar kilometer om. Hier hebben ze hem maar verteld dat hij ook over het hek had kunnen klimmen. (ruime schaterlach).

Aan de andere kant woonde onder andere Willem Fokken. Met hem hebben we heel bijzondere spektakels meegemaakt. Er was eens een bruiloft gaande, waar Willem ook bij was. Willem hield van declameren en Rinus haalt zonder omhaal zo'n declamatie uit die tijd naar voren. Dat klonk zo: "Daar dringt deze dagen door Delfts Dagblad dit drommels droevige dingetje. Door Drims duinachtige dreven drement Doortje. Dat deftige dametje deed dagelijks dertig duizend deugdzame daden. Dagelijks drenkte Doortje dertig duizend donzige duif-

Hut in het Valse Bos. Foto ca. 1943.

jes. Daar Dirk, des dorpsdienderszoon, dit dorstige distigheidje doorzag dreigde deze Doortje te doden....enz”.

De familie, die de bruiloft vierde, had een hond, die nogal fel was op rattenvangen. Tijdens het bruiloftsfeest kwam die hond aanrennen met een rat in zijn bek. Hij schudde het beest heen en weer, zoals honden kunnen doen. “Wacht eens”, zei Willem, “dat kan ik ook”. Hij pakte de rat van de hond af, gooide hem in de lucht, ving hem tussen zijn tanden en begon precies als de hond met zijn hoofd heen en weer te schudden!

Met Willem ging hij 's nachts wel snoeken vangen. Als ze dan om twee uur in het donker thuiskwamen werd de koekenpan op het vuur gezet en een uur later was de snoek op.

Ik heb nog meegemaakt dat we op een middag oorlog zouden hebben tussen de Bijbelschool en de katholieken. De protestanten hadden een brok hout met een fietsketting eraan. Maar de schoolmeesters zijn er achter gekomen en hebben de scholen op verschillende tijden uit laten gaan. Zodoende is de oorlog voorkomen. Ik hoorde niet bij de aanstichters. Ik weet ook niet wat de oorzaak van de oorlog was, maar ik hoorde bij de katholieken en ik zou aan die kant hebben meegedaan natuurlijk. De protestanten heetten toen de Geuzen en de katholieken werden de Papen genoemd. Het was bij het gekke af, maar het gebeurde. Ik denk er makkelijker over. Het kan mij niet schelen of mijn broek door een protestant of door een katholiek is gemaakt.

Tegenwoordig zie je dat soort oorlog bij de sport. Dat is helemaal verdwaasd. Maar als ik er een jaar de baas over was, dan deden ze het niet meer. Als ik die lui, die rotzooi schoppen, te pakken kon krijgen, dan maakte ik op een platte wagon van de spoorwegen, waar ze bielzen op vervoeren, een stellage. Net als een leeuwenkooi met alleen een klein gaatje erin. Daar gingen ze op maandagmorgen in. En ik hing ze achter elke trein die vertrok. Het hele land door, dag en nacht, een jaar lang. En als ze ziek werden, kregen ze nog op hun verdommenis ook. En per dag kregen ze een half brood en een emmer water. Ik zou ze wel helpen”. (een volle schaterlach).

Houdt u het nieuws bij?

“De televisie heb ik de deur uitgedaan. Ik zet de radio niet aan voor het nieuws. Ik vind het wel fijn dat mijn vrouw de krant voorleest. Maar ik geef om de hele wereld niks! Al maken ze mekaar af in Azië of Afrika, al verbranden ze de hele zooi, daar word ik niet heet of koud onder. Ik vind het ook fout dat de regering onze mensen daarheen stuurt. Nederland heeft ook militair materieel gestuurd naar Indonesië. Maar als niemand meer wapens stuurt naar dat soort landen dan kunnen ze niet meer vechten. Ik ben altijd een beetje antimilitaristisch geweest.

Varkenshok in het Valse Bos. Foto ca.1943.

Ik vind al die oorlogen onzinnig. Maar ik kan me er niet druk om maken. Als ik maar een sneetje brood heb en een warme kachel, dan is het voor mekaar. Ik heb duizenden koeien, paarden, kalveren en schapen doodgeschoten, maar een mens, dat hoeft voor mij niet”.

Onvermijdelijk komt het gesprek op de ervaringen in de oorlog. Rinus denkt met veel plezier terug aan die tijd. Maar het was ook een spannende tijd. Die spanning zou hij voor geen geld meer terug willen. Het gevoel van onafhankelijkheid, dat gekoesterd werd en wordt in Nazareth, werd bedreigd. De Duitsers eisten van de jonge mannen, dat ze in Duitsland kwamen werken. Ook Rinus' broers werden aangeschreven. Dat was het moment, waarop hij besloot om in het Valse Bos een hut te bouwen, waar ze ondergedoken konden zitten. Daar kwam immers niemand. Het was voor onbekenden een ontoegankelijk gebied. Als je een verkeerde stap zette, kon je wegzakken in het moeras. Die hut heeft vele gasten geherbergd, uit Eemnes, Hilversum en Utrecht. Zelf heeft Rinus er maar één keer geslapen. Nog steeds heeft hij contact met de mensen, die daar ondergedoken hebben gezeten. Het probleem om aan eten te komen voor die mensen werd vaak 's nachts opgelost. Of er werd een afspraak gemaakt met iemand die een lading aardappels moest vervoeren. Die liet dan wat zakken van

de wagen afvallen, die in het donker werden opgehaald. Het was ook een uitstekende plek om varkens of koeien te slachten zonder dat de autoriteiten zich er met hun bonsysteem mee konden bemoeien. De politieman, die er van wist, werd tevreden gehouden met een tas vol eten. Die man had ook kinderen. “En dat was maar goed ook. Er was in de groep een harde afspraak. Als ze zouden worden aangehouden door de politie of door Duitsers en als die niet voor rede vatbaar waren en niet prettig zouden willen meewerken, maar tot aanhouding zouden willen overgaan, dan zouden ze onder water gehouden worden. Daar was geen twijfel over.”

Maar ze hebben u toch opgehaald?

“Ja, maar toen stonden ze met zijn vieren gewapend tegenover mij alleen. Het eerste wat ze zeiden was: U bent onder arrest. Als u probeert te ontsnappen, schieten we. En dan doe je niks. Ik heb toen een paar weken in de Scheveningse gevangenis doorgebracht. Ik was verraden vanwege het slachten van een varken. Ik had daar wel vergunning voor, maar had een verkeerde weging laten doen. Het beest woog 60 kilo, maar ik had 30 opgegeven om extra voedsel te hebben dat buiten het bonsysteem viel. De mensen, die in het bos zaten moesten toch eten hebben? En ik heb wel andere mensen geholpen ook, als ze erom vroegen. Als je kon dan deed je dat. En als het lukte dan keek je op een mooie tijd terug”.

Rinus is in 1941 getrouwd en heeft in 1943 achter het ouderlijk huis een houten noodwoning gebouwd. Naar de gewoonte van Nazareth werd eerst het huis neergezet en pas nadat de burgemeester ingewikkeld deed over een vergunning, werd die aangevraagd. Het is de enige keer geweest dat er een burgemeester op de dam was.

Het huis was binnen van boven tot onder voorzien van eternietplaten. Platen gemaakt van asbestcement. Dat werkte als een warmte-isolerende dubbele wand. “Als we stroop gingen maken van suikerbieten uit de polder, dan kwam de condens van de muren af en nam de kalk mee. Ook buiten van het dak kwamen de schilfers eterniet naar beneden. Maar we hebben er nooit last van gehad. Pas hebben ze een stukje eterniet gevonden aan de gracht. Oh, oh, oh wat een halzen! Wat een drukte werd daar om gemaakt”. (een olympische lach)

In 1949 heeft hij het huis gekocht, waar ze nu wonen (Meentweg 117). Een poging om een huis te kopen aan de Laarderweg mislukte: op die grond mochten toen alleen protestanten wonen. Zijn huidige huis is gebouwd in 1830. Het is ooit bewoond geweest door twee gezinnen, die allebei ook nog een koe op stal konden hebben. De helft van de huidige woonkamer was bezet door bedsteden. Het licht kon daarom maar van één kant binnenvallen. Het huis werd

aanvaard in een schamele toestand. Door geduld en hard werken is het geworden, wat het nu is: karakteristiek van buiten en knus van binnen en voorzien van alle moderne gemakken als elektriciteit, water, gas, douche en wc.

Meer dan een halve bunder grond ligt er omheen. Dat geeft een gevoel van ruimte en vrijheid.

“Maar als de Groenen of de Partij voor de Dieren aan het bewind komen dan zal er weer hongersnood zijn. Je mag dan niks meer. Ik moet de Groenen niet, de Rooien ook niet en wat er verder overblijft ook niet, want het is een bonk ellende, die hele politiek. (lach). Ik heb alles met mijn eigen handen moeten verdienen.”

Hoe verdiende u uw geld?

“Ik heb van alles aangepakt wat met vlees en vleesverwerking te maken had. Toen ik hier kwam wonen, had ik 500 kippen. Dat ging al gauw mis, want die kregen de vogelpest. Toen ben ik op het slachthuis in Bussum gaan werken, waar ik het grootste deel van mijn inkomsten heb verdiend. En met veel plezier. Daar werden 2000 varkens geslacht op een voormiddag. Het was een goede baas. Er werd gezorgd voor schone overalls, we kregen gratis vlees en zelfs toen ik de laatste 2 jaar in de ziektewet liep, werd er gratis vlees thuisgebracht. En nu geniet ik van het pensioen dat daar bijhoort.

Maar naast het vaste werk had ik nog 12 varkens. Daarvoor haalde ik kliek op. Ik heb bijvoorbeeld melkbussen vol roggemeel (bostel) gehaald bij de gebroeders Hobbel. Die stookten in de 2e wereldoorlog jenever op de plek, waar nu garage Koot zit (Laarderweg 70). Bostel is een restproduct bij alcoholproductie. Ik heb nooit de jenever zelf geproefd. Ik denk ook niet dat het lang geduurd heeft, want ik heb maar een stuk of zes keer die bostel gehaald. De meeste kliek heb ik gehaald bij Baarnse restaurants. Eerst deed ik dat op een brommer met twee bakken achterop en één voorop. Dat dat altijd goed is gegaan! Later heb ik een besteleend gekocht, waarmee ik de kliek vervoerde. Vanwege het besmettingsgevaar werden die varkens verzorgd door mijn vrouw. Die kliek moest eerst gekookt worden in een fornuis. Later werd ook dat verboden en ben ik gestopt.

Ik had ook nog 50 kalkoenen, samen met anderen. Die kocht ik zo groot als een duif en fokte ze op tot volwassen beesten. We verkochten ze niet, maar gebruikten ze voor eigen consumptie. Ze werden wel hier geslacht. Ik was erg fel op hygiënische omstandigheden, want met vlees kan je geen rommel hebben”.

Was er ook nog tijd voor vakantie?

Ja, de verste plaatsen waar ik geweest ben, zijn Verdun in Noord-Frankrijk en de oude Oost-Duitse grens. In Verdun kun je de resten zien van de dwaasheid, waar de mensheid toe in staat was. Er staat een groot gebouw met allemaal te-

geltjes met namen van gesneuvelden. Er is ook een put, waar bajonetten uitsteken. Ik zei al: "Ik ben eigenlijk antimilitarist."

De laatste jaren wordt het bereik wat kleiner. De benen zijn voorzien van twee metalen knieën. In het ziekenhuis was hij ook een levendig verteller, want toen hij op het operatiebed lag, vroeg de chirurg hem om nu maar eens eindelijk zijn mond te houden. Toen is hij het Largo van Händel maar gaan zingen. ("Er moet binnenkort een nieuwe smeernippel opgezet worden"). De ogen zien niet meer zo scherp als voorheen. Toch heeft hij zich nog een nieuwe auto aangeschaft. Hij heeft er nog geen meter in gereden. Hij heeft een afspraak met iemand, die op afroep voor hem rijdt.

In het Valse Bos heeft hij geen stap meer gezet sinds zijn ontmoeting met Putifar, de bosgeest, waar zijn moeder hem als kleine jongen vaak voor gewaar-schuwde had. Dit soort bosgeesten komt vaker voor in moerasgebieden. Ook in het Zod bij Kortenhoef huist er een.

Het voorval is beschreven in het boek Het Schrale Eind van Hans Sleuvenhoek. Rinus is nog op zoek naar een antwoord op de vraag, wat hem toen - ongeveer 5 jaar geleden - is overkomen. Hij haalde een boom uit het bos en is als aan de grond genageld blijven staan, zonder aanwijsbare oorzaak. Hij heeft de boom van zijn schouder gegooid, maar kon niet vóór of achteruit. Na enige tijd kon hij alleen achteruit, later weer vooruit. Hetzelfde gebeurde even later nog een keer.

Maar wat dacht u zelf, toen het gebeurde?

"Niks. Ik kan alleen vertellen wat er gebeurd is. Toen ik weer thuis was, heb ik het mijn vrouw verteld. Aan de doktoren in het ziekenhuis heb ik gevraagd wat het geweest kan zijn, maar daar kreeg ik ook geen antwoord. Ik ga voor geen goud dat bos meer in".

Ik vertelde hem, dat ik op internet heb gezocht. Daar kwam ik een verhaal tegen van een Belgisch bordspel, waarin je moet proberen een bosgeest te ontwijken. Als dat niet lukt dan tikt hij je aan en bevriest je bewegingen. Je staat dan een tijdje vast. Precies zoals Rinus is overkomen. Hij is zichtbaar opgelucht door dit verhaal.

In hetzelfde bos, waar Putifar rondwaart, nestelt elk jaar een koekoek. Rinus: "Als de koekoek dit jaar roept, word ik 90 jaar. En als het aan mij ligt, doe ik er nog tien jaar bij!"

NOG STEEDS VERKRIJGBAAR

De geschiedenis van onderstaande families werden beschreven in het kwartaalblad van de HKE.

Deze boekjes hebben wij nog in een beperkte aantal op voorraad.

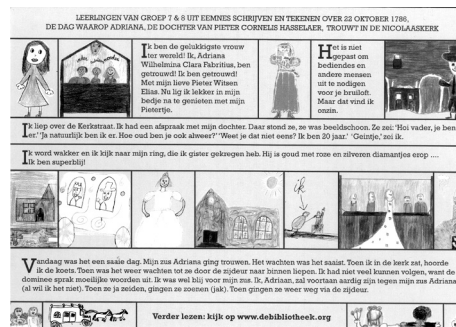
Ze zijn te bestellen bij J.van Wijk, tel. 5314689 of te koop tijdens de openstelling van de Oudheidkamer.

Slechts **€ 4,-** per boekje

1983/1	Bell	1991/4	Koppen
1982/2, 1996/4	Bieshaar	1992/1	Kroeskamp
1982/1	Blom	1982/4	Van de Kuinder
1988/2	Bos	1994/2	Laan
1999/4	Van den Berg	2000/2	Luijf
1991/2	Van Beyeren	1994/1, 2001/2	Makker
1993/4	Breunesse	1997/1	Manten
1998/4	Brouwer	1987/4	Mol
1986/3, 1996/3	De Bruijn	1998/2	Nagtegaal
1984/2	Dop	1997/2	Van Oostrum
1983/3	Eek	1985/3	Pas
1997/4	Eggenkamp	1995/2	Pen
1984/3	Van Eijden	1990/2, 1990/4	Perier
1989/3	Elders	1999/3	Riggeling
1988/4	Van Essen	1983/2	Roodhart
1981/2, 1990/3	Fecken	1981/2	Roos
1992/4	Frantsen	1991/3	Rozenberg
1989/1	Groen	1983/4	Ruizendaal
1987/2,		1986/2	Scherpenzeel
1988/3, 1998/3	Hagen	1995/4	Schouten
2000/1	Harskamp	1995/3	Seldenrijk
1984/4	Heek	2001/1	Smederijen Eemnes
1984/1	Hilhorst	1991/1	Snel
1988/1	Hoogeboom	1990/1	Stalenhoef
1996/2	Horst	1987/1	Stoutenburg
1989/2	Van IJken	1985/4	Van der Wardt
1999/2	Van Isselt	1982/3	Van Wegen
1999/1	Jongerden	1992/3	Wiggerts
1993/2	Keizer	1985/1	Van Wijk
1981/4	Van ('t) Klooster	1987/3	Wortel
1998/1	Van Klooster	1989/4	Van Woudenberg
1997/1	Koelewijn	2001/2	Zanoli

Website vol kinderverhalen over Eemnesser historie

Vrijdag 15 februari werd een uitbreiding van de website van de Eemnesser bibliotheek officieel in gebruik gesteld. De burgemeester van Eemnes, de heer Van Benthem, nam een kaart met de juiste gegevens over deze site in ontvangst en liet deze vervolgens aan een tros ballonnen de lucht in gaan. Alle schoolkinderen van de groepen 7 en 8 van de Eemnesser scholen hadden voor het project "historische verhalen", georganiseerd door Kunst Centraal in samenwerking met de bibliotheek, Bond Heemschut en onze Historische Kring, verhalen geschreven. Er was eerst een boek van de schrijfster Agave Kruijssen in de klas voorgelezen, vervolgens was er kennis gemaakt met deze schrijfster. Daarbij was als "illustratie" een mailënkolder en een zwaard getoond, wat het voor de kinderen erg spannend maakte. Daarna was er verteld over Pieter Cornelis Hasselaer, ambachtsheer van Eemnes. Samen hadden de kinderen een Dvd over zijn avontuurlijk leven gekeken. En tenslotte hadden zij de hervormde Nicolaaskerk bezocht, waar zij een verhaal te horen hadden gekregen over de bruiloft van stiefdochter Adriana Fabritius met Pieter Witsen Elias, die daar op 22 oktober 1786 trouwden.

Op school hadden de kinderen hierover hun fantasie kunnen laten gaan met als resultaat fraaie verhalen. Zij hadden die geschreven vanuit het perspectief van een persoon, die bij deze bruiloft aanwezig was. Er waren romantische verhalen, waarin het bruidje uitgelaten vertelde over haar mooie jurk, de rode rozen en de prachtige koets. Maar ook kritische verhalen vanuit het oog van het personeel of naaste familieleden.

Van al die verhalen zijn er een aantal geselecteerd en op de website gezet, verluchtigd met tekeningen en foto's. Deze site is te bezoeken op <http://www.bibliotheekeemnes.nl/>. Veel plezier bij het lezen van de verhalen en het bekijken van de bijbehorende tekeningen en foto's.

Jan Out

Eemnesser historie met foto's op website

Plaatjes van vroeger nog eens bekijken.

Hoe was het toen ook al weer?

Verhalen over mensen, huizen en dijken.

De Historische Kring zet ze voor u neer!

Die regels zijn een variant op de tekst die Dorpsbelang rond Kerst 2007 postte bij alle huizen in Eemnes. De voorkant van hun kaart met nieuwjaarswens toonde een karakteristieke foto van het oude dorps-hart: het begin van de Wakkerendijk met de grote lindeboom, die stond voor het gelijknamige café. De website van de Historische Kring geeft sinds kort een hele reeks van dergelijke foto's. De foto van de nieuwjaarskaart van Dorpsbelang is nummer 59 van de serie van totaal 75 foto's van Eemnes vóór de Tweede Wereldoorlog. Maar de reeks bestaat niet alleen uit plaatjes. Elke afbeelding is gebruikt als kapstok voor historie van een stukje Eemnes of gebeurtenis of vereniging.

PC-gebruikers, surf naar www.historischekringeemnes.nl en klik links op de knop *Wandeling door oud Eemnes*. De geschiedenis wordt verteld als een wandeling vanaf de grens bij Baarn, langs de Wakkerendijk, een stukje Meentweg en dan langs de Laarderweg tot aan de grens bij Laren. Elk plaatje is aan-

knopingspunt voor een heel stuk geschiedenis. Gaat uw aandacht uit naar een bepaald onderwerp, dat u globaal kent, maar even wilt ophelderen, klik dan op de knop Index. Bij de Index kunt u kiezen uit vijf groepen:

GEBOUWEN,
STRATEN,
PERSONEN,
GEBEURTENISSEN,
ECONOMISCH.

Vervolgens ziet u een lijstje van onderwerpen. Foto's per onderwerp worden daar getoond, door even met de muis het onderwerp aan te wijzen. Ga dan naar de stap van de wandeling, die is aangegeven bij het onderwerp en u leest de bijbehorende historie. Bijvoorbeeld een terugblik op een activiteit van de Oranjevereniging in 1923 (stap 5) of op sluis / gemaal (stap 40) of Café Restaurant Eemland (stap 74).

Doelgroep

Dat zijn allerlei mensen. Denk aan:

- Scholieren die een werkstuk i.v.m. een onderdeel van Eemnes maken,

- Nieuwe inwoners die zich oriënteren op stukjes van het dorp in vroeger tijd,
- Inwoners die zich verdiepen in de historie en de veranderingen.

Hoe kwam de reeks tot stand?

Op de medewerkersavond in april 2007 zei Bert Klein Nagelvoort, dat hij ook wel iets aan de website zou willen doen. Toen hebben we als werkgroep Website gekozen voor deze wandeling, omdat het realiseren ervan tamelijk eenvoudig was. Jan Out had als auteur van "Eemnes in oude ansichten" al heel wat historie bij foto's op papier staan en heeft die teksten geactualiseerd. Hans Kleinhoven had veel van de foto's in zijn verzameling.

Bert Klein Nagelvoort zorgde dat alles werd vastgelegd, op een manier die geschikt is voor de website. Na nog wat afstemmingen voor verbetering, heeft de webmaster Willem de Witte de Wandeling door oud Eemnes operationeel gemaakt op de website.

Rom van der Schaaf

De Wakkerendijk bij de haven (bij huisnummer 29 / 27), zoals het er tot 1932 was, gezien vanaf het zuiden. In de wandeling op de website is dit stap nr 36. Rechts boven dezelfde plek begin 2007.

Oproep: Oude streekgerechten

‘Koning, keizer, admiraal,
ETEN moeten we allemaal’.

Met deze variatie op een oude reclameboodschap willen wij graag een nieuwe rubriek starten in ons kwartaalblad. Als u zich afvraagt wat eten met de doelstellingen van de Historische Kring te maken heeft, nou, van alles dus.

De mensen van de HKE onderzoeken o.a. hoe de vroegere bewoners van Eemnes leefden en in hun onderhoud voorzagen en daar hoort zeker ook voedsel bij, vandaar.

Harry Peters, de plaatselijke kook-

deskundige gaat voor ons onderzoeken, inventariseren en publiceren wat er zoal voor gerechten op tafel kwamen, welke kenmerkend zijn voor deze omgeving. En daar heeft Harry u bij nodig, want u bent misschien wel iemand die zo’n oud gerecht nog ter tafel brengt of die heel goed weet te herinneren.

Kent u een oud gerecht uit deze streek neem dan contact op met:

H. Peters, Patrijzenhof 216,

Tel. 5311348.

e-mailadres: harry.peters@zonnet.nl

Joop Smids

SAUCIJZEN (volgens een oud recept uit de renaissance)

voor 4 personen

4 saucijzen
50 gram boter
½ liter witte wijn
1 ui (gesnipperd)
1 teentje knoflook (geperst)
1 stukje gemberwortel (geraspt)
een snufje saffraan
1 snee brood (oud)
peper en zout

Wel saucijzen in kokend water. Snij de saucijzen in 4 gelijke stukken. Bak de stukjes saucijs in de boter en voeg de ui, knoflook en de gemberwortel toe en bak dit drie minuten mee. Voeg de wijn, saffraan en de snee brood (fijn gemalen als paneermeel) toe. Kook het geheel nu in ongeveer 5 minuten en breng op smaak met peper en zout.

Serveren bij o.a. Hete Bliksem

WORDT VERWACHT:

TENTOONSTELLING VAN AGTMAAL

Op zaterdag 26 april a.s. zal in onze Oudheidkamer de officiële opening plaatsvinden van een tentoonstelling met foto's van de fotografen Van Agtmaal, die tussen 1920 en 1970 gemaakt zijn in Eemnes.

Adriaan Gerard van Agtmaal (1887 – 1960) en zijn zoon Johannes Gerardus van Agtmaal (1912 – 1990) kregen landelijke bekendheid als fotograaf omdat ze oog hadden voor alles wat cultuurhistorische waarde had. Vooral vader heeft vele foto's gemaakt van oude klederdrachten en ambachten. Ook vele historische plekjes werden door hen vastgelegd. Vaak werden historische tafereeltjes geënceneerd.

In de afgelopen jaren hebben we zoveel mogelijk foto's verzameld die vader en zoon in Eemnes gemaakt hebben. Ze kwamen hier nog wel eens omdat ze in Baarn woonden en later in Hilversum.

De expositie laat prachtige oude foto's van Eemnes zien en geeft ook een beeld van de werkwijze van de heren. Hun fotomateriaal werd vaak gebruikt voor ansichtkaarten en kalenders.

Iedereen is welkom bij de opening van deze expositie op zaterdag 26 april om 14.30 uur.

Henk van Hees

Fotograaf Joop van Agtmaal in actie op de Keukenhof in de vijftiger jaren.

Van onze vrienden moeten we het hebben!

'Vrienden' vervullen stille wensen van de HKE

Voor minimaal 15 euro p.j. kunnen leden
'vriend' worden van de Oudheidkamer.

Vraag inlichtingen of geef u op bij:

C.A. Houwer

tel. 5387984 - e-mail chris-patricia.houwer@12move.nl

VRIENDEN VAN DE OUDHEIDKAMER

ADVERTEERDERS:

Wester Campagne & Van Breemen
Makelaars van goede huize(n)
Restaurant Eemland,
Partycentrum 't Koetshuys
Rabobank Soest Baarn Eemnes
Notariskantoor mr. W.A. van der Sluis
De Valk Hensbergen Opticiëns
Welkoop, Groen & Doen

SPONSORS:

J. van IJken B.V. Oude Bouwmaterialen
Vrienden van de Oudheidkamer

Inleveren kopij

Kopij

- handgeschreven of getypt in overleg met redactie,
- op floppy/CD (met afdruk) en illustratiemateriaal naar J. Smids, Graanoogst 3,

per e-mail (tekst) aan:

- hke-lay-out@xs4all.nl

Kopij voor het volgende kwartaalboekje ontvangen wij graag voor 15 mei 2008.